

ucn act2learn

Kursusdag Eksekutive funktioner og fællesskabende didaktikker

UCN, Aalborg
Torsdag d. 11. april 2024

Pernille Nielsen
UCN act2learn Pædagogik og Læring

 **Den Mangfoldige
Folkeskole**

Hvem er girafferne?

Charlotte Haaber
Adjunkt, lærer og
master i læring og
forandringsprocesser

UCN act2learn,
Pædagogik & Læring

crh@ucn.dk

Pernille Nielsen
Adjunkt, lærer og
cand.pæd.pæd.psyk

UCN act2learn,
Pædagogik & Læring

pern@ucn.dk

Den Mangfoldige Folkeskole

Samtlige 11 nordjyske kommuner og Professionshøjskolen UCN er sammen om det treårige projekt "Den Mangfoldige Folkeskole".

Her skal en lang række lokale indsatser være med til at løfte en af folkeskolens største udfordringer: At skabe rum til, at flere børn og unge kan lære og trives i den almene undervisning og deltage i skolens fællesskaber.

I Den Mangfoldige Folkeskole skal vi udnytte det potentiale, der er i at skabe en læringskultur, hvor vi afprøver og lærer sammen og lærer af hinanden lokalt og på tværs af kommunerne.

I dag er vi sammen om at blive klogere på eksekutive funktioner og fællesskabende didaktikker – og hvordan viden om børns læringsforudsætninger spiller ind, når vi ønsker at tilrettelægge en undervisning med fokus på det fællesskabende.

Den Mangfoldige Folkeskole

Formål:

At øge deltagelsesmulighederne for alle børn og unge

Mål:

- Styrke den inkluderende didaktiske og pædagogiske praksis
- Styrke alle børn og unges læring og trivsel
- Styrke grundlaget for fremtidens skole

Den Mangfoldige Folkeskole

Kurser og møder Videndeling Kommunale indsatser Om projektet

Den Mangfoldige Folkeskole

Samtlige 11 nordjyske kommuner og Professionshøjskolen UCN er sammen om det treårige projekt "Den Mangfoldige Folkeskole". Her skal en lang række lokale indsatser være med til at løfte en af folkeskolens største udfordringer: At skabe rum til, at flere børn og unge kan lære og trives i den almene undervisning og deltage i skolens fællesskaber.

Kurser og webinarer →

Artikler og kursusmateriale →

Efter i dag

- Følg løbende med på hjemmesiden for ny inspiration, kompetenceudvikling og videndeling.
- Spred gerne budskabet om mulighederne i Den Mangfoldige Folkeskole.
- Videndel om dagens læring med kolleger og ledere.
- Slides kan findes efterfølgende på hjemmesiden.

Kursets indhold

Charlotte

Pernille

Hvad er eksekutive funktioner, og hvilken betydning har de for børns læring?

Himm og Hippes didaktiske relationsmodel

Hvordan forstår vi fællesskabende didaktikker?

Hvad går jeg hjem og prøver af?

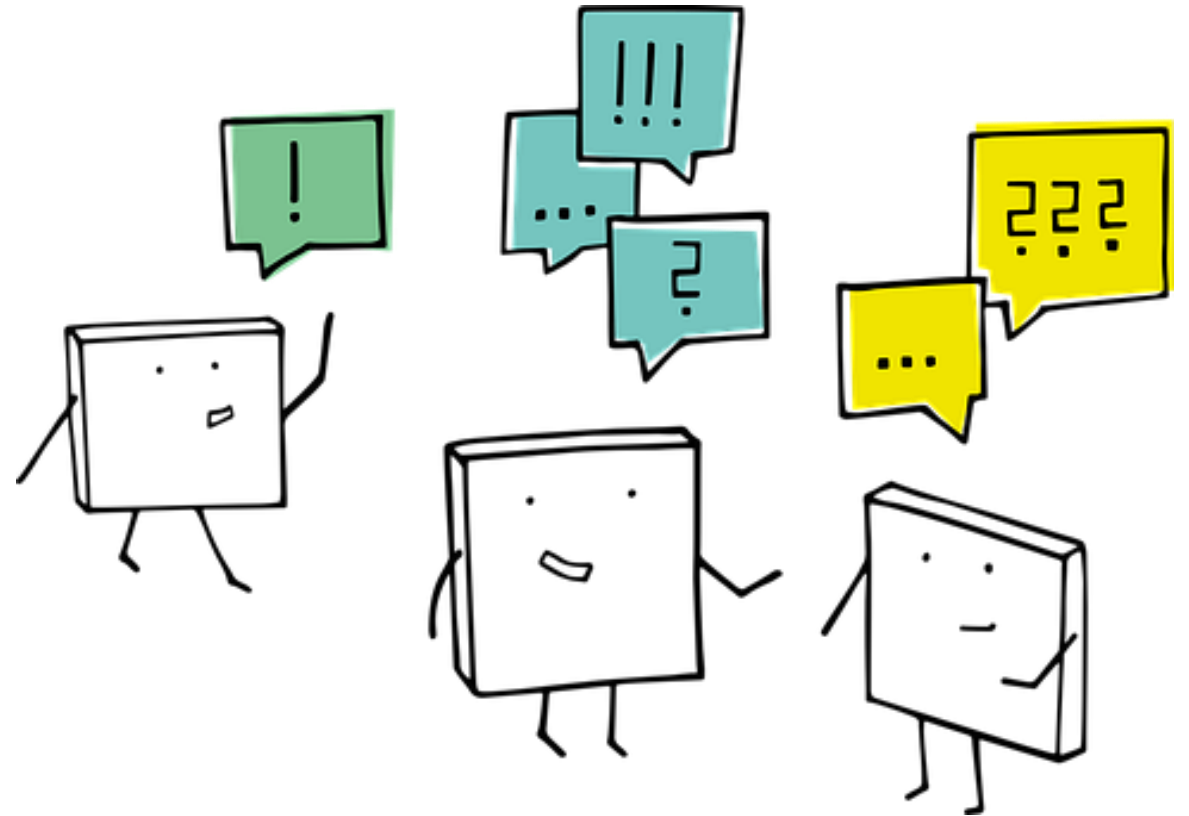
Check-in

Hvad er den vigtigste årsag til, at du er her i dag?

Vores fælles rum

- Tillid – vi er i et sårbart rum, hvor vi blottægger vores praksis.
- Tavshedspligt.
- Sig tingene højt.
- Der er ingen rigtige svar – eller forkerte refleksioner.
- Der findes ingen dumme spørgsmål.

Hvad er eksekutive funktioner, og hvilken betydning har de for børns læring?

Kognitive funktioner

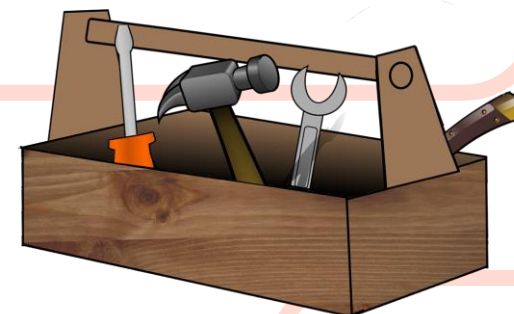

De kognitive funktioner kan opstilles i et hierarki.

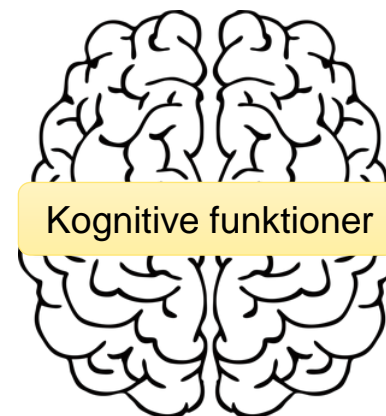
Alle delene i hierarkiet hænger sammen og påvirker hinanden. De nederste funktioner er en forudsætning for, at de øverste funktioner udvikles fuldt ud.

Hjernens dirigent

Kognitive funktioner

Hjernens direktør/dirigent = de kognitive funktioner beskrives som værktøjet, og de eksekutive funktioner som personen evne til at bruge værktøjet.

Kognitive funktioner

Eksekutive funktioner

Sprog

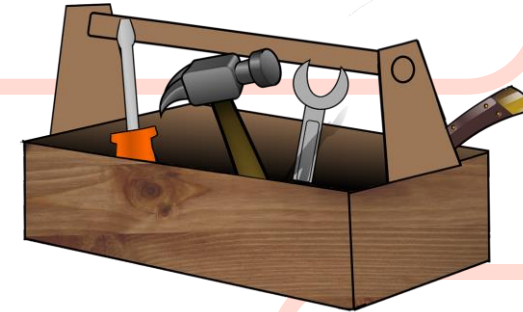
Man kan have rigtig gode kognitive funktioner (værktøj), uden at man er god til selvstændig problemløsning, fordi de eksekutive funktioner ikke er gode – og omvendt.

agenned

De kognitive funktioner kan opstilles i et hierarki.

Alle delene i hierarkiet hænger sammen og påvirker hinanden. De nederste funktioner er en forudsætning for, at de øverste funktioner udvikles fuldt ud.

Hjernens dirigent

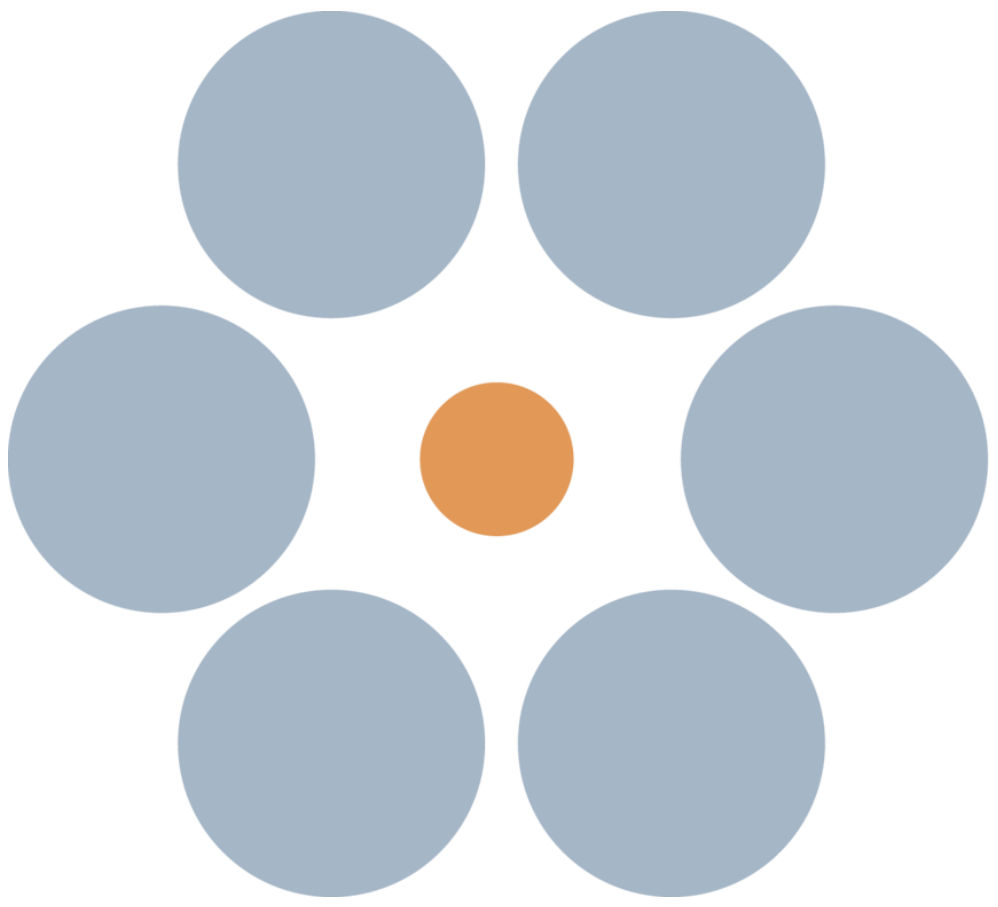

Kognitive funktioner

Hjernens direktør/dirigent = de kognitive funktioner beskrives som værktøjet, og de eksekutive funktioner som personen evne til at bruge værktøjet.

K A T
A A T

Hej Alle

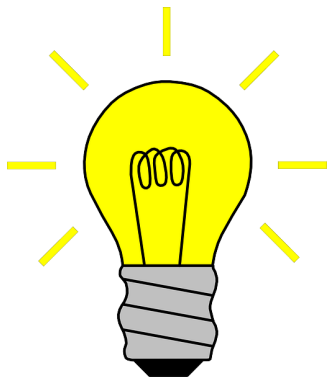

Vistde du dtete?:

Iøfgle en uerndsøeglse på Cmabrigde Uinvertisy, bteyedr det ikke noegt i hivklen rkækefløge bgotsavrene såtr i et ord, det esente vgitgie er at det frøtse og sdiste bgosatv i odret er på de rtete padlser. Rseten kan linge vloaypk, men du vil satdig vræe i snatd til at lsæe det. Det er frodi den mnenesekilge hejrne ikke lesær hevrt bgotsav, men odret som en hleehd.

Så belv man så mgeet klogree (Efter Rawlison, 1976).

I korte træk

Eksekutive funktioner handler om at kunne
*få en ide, planlægge, udføre og vurdere
ideen.*

Det, der først er nyt og komplekst, og som
stiller store krav til de eksekutive funktioner,
bliver med tiden en rutinepræget handling,
der gør, at man kan tænke på noget andet
undervejs.

RØD GRØN BLÅ LILLA GUL BLÅ

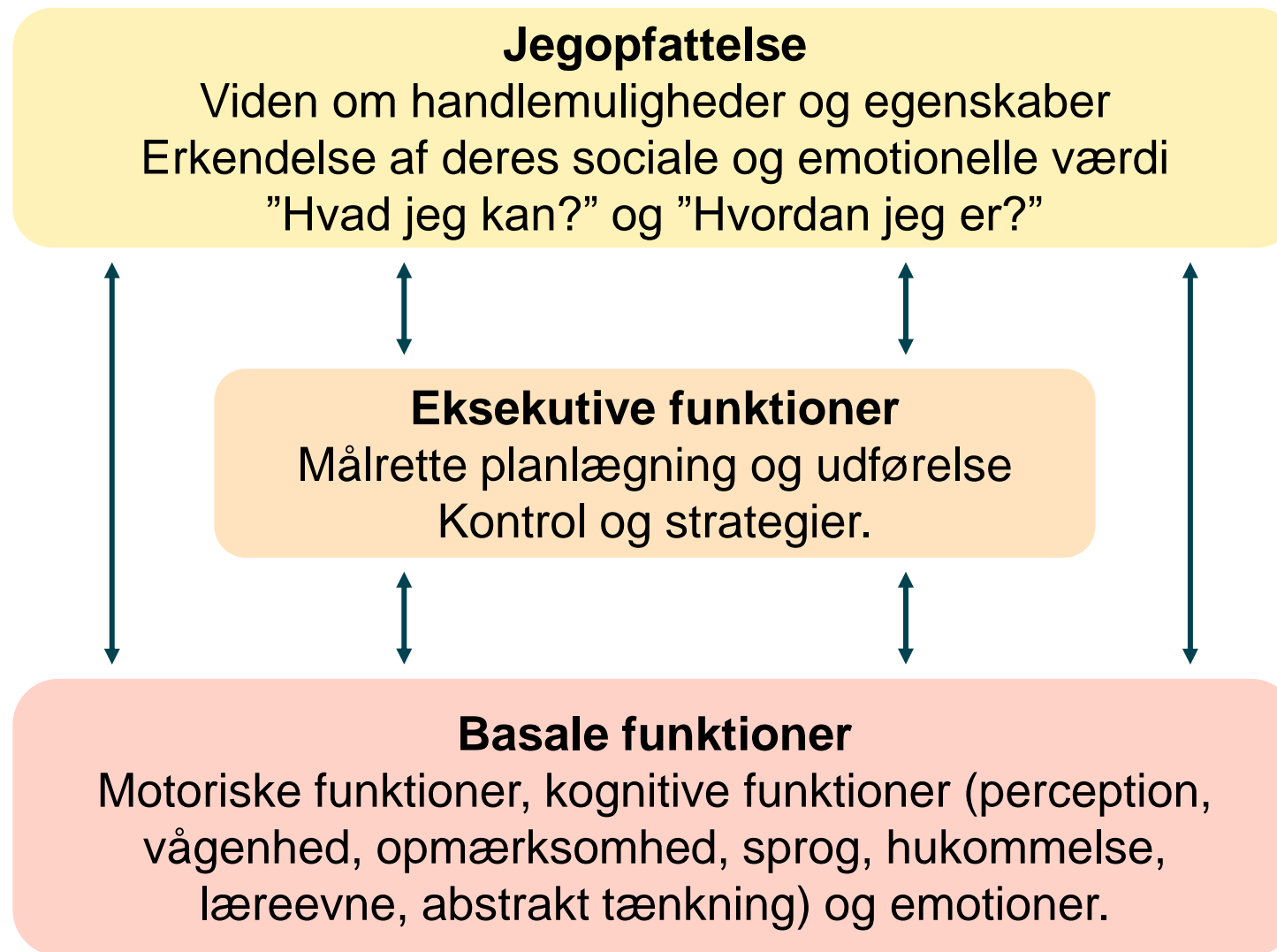
XXX XXX XXX XXX XXX XXX

BLÅ GUL LILLA GRØN RØD GUL RØD

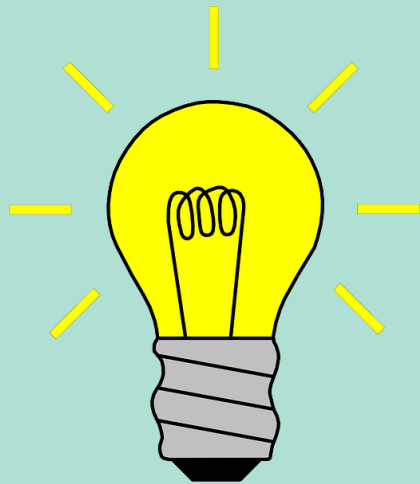
Den sidste linje gør det svært og udfordrer vores opmærksomhed, fordi det læste er mere overindlært end farverne, og derfor vil det være det læste, der får vores opmærksomhed.

Eksekutive funktioner: Model

De fire trin i eksekutive funktioner

1. At få en ide = kræver at man kan danne forestillinger. Ideerne bygger dels på tidligere erfaringer (hukommelse) og dels på den givne situation (hvad kan man gøre eller lege med her).

2. At planlægge ideens udførsel = indebærer at man kan fastholde en ide og opløse den i dele, der skal udføres i rækkefølge. Stiller fx krav til arbejdshukommelsen.

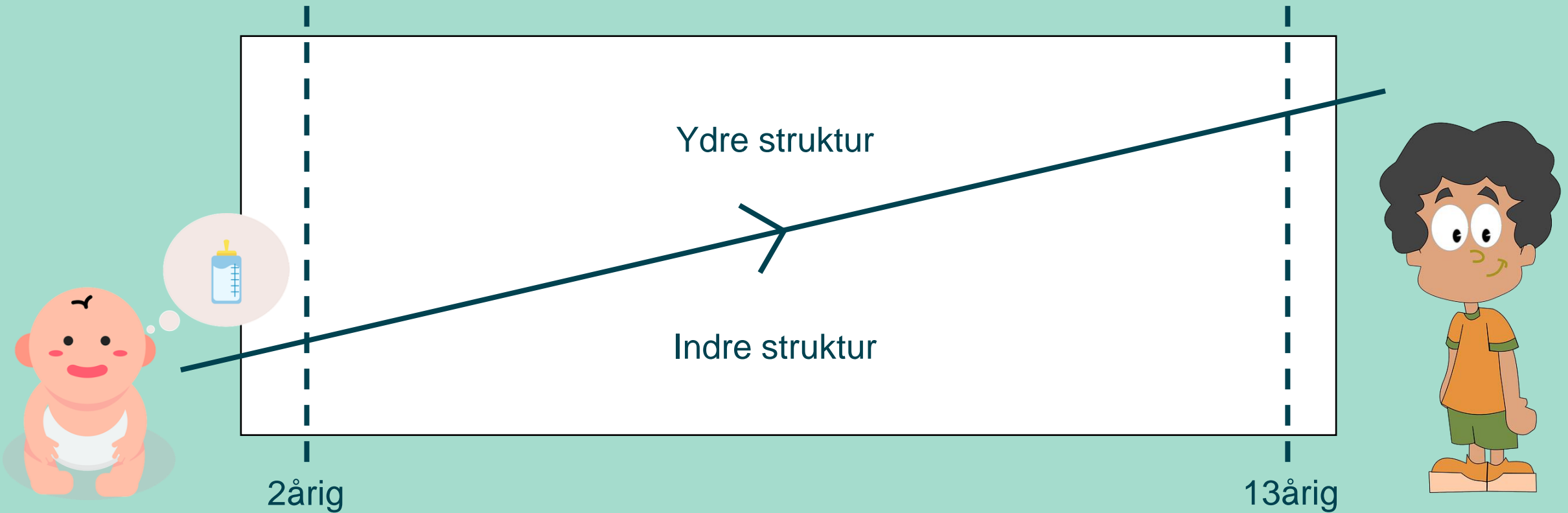

3. At udføre planen i målrettede handlinger, med hensyntagen til egne behov og situationens krav = handler om at udføre de enkelte handlinger i den rigtige rækkefølge på vej mod målet, mens forstyrrelser sorteres fra. Samtidig skal man være opmærksom på andres krav og forventninger, så man ikke overtræder grænser eller moral. Stiller krav til bl.a. opmærksomhed og selvregulering.

4. At vurdere udførslen undervejs og til sidst og herunder foretage eventuelle justeringer = under hele udførslen skal man vurdere, om handlingerne fører til målet, og om de lever op til ens egne og andres behov. Stiller krav til evne til at vurdere noget i forhold til noget andet samt fleksibilitet.

Det lille barn har kun lidt indre struktur, derfor må omgivelserne skabe en høj grad af ydre struktur (hvornår og hvordan barnet skal spise, lege, sove, osv.). Det store barn har så meget indre struktur, at han eller hun kan nøjes med tilsvarende mindre ydre struktur. Det store barn kan selv tage initiativ til at opsøge kammerater og organisere samvær og aktiviteter, blot med den ydre struktur, at han/hun skal være hjemme kl. 21.

2årig

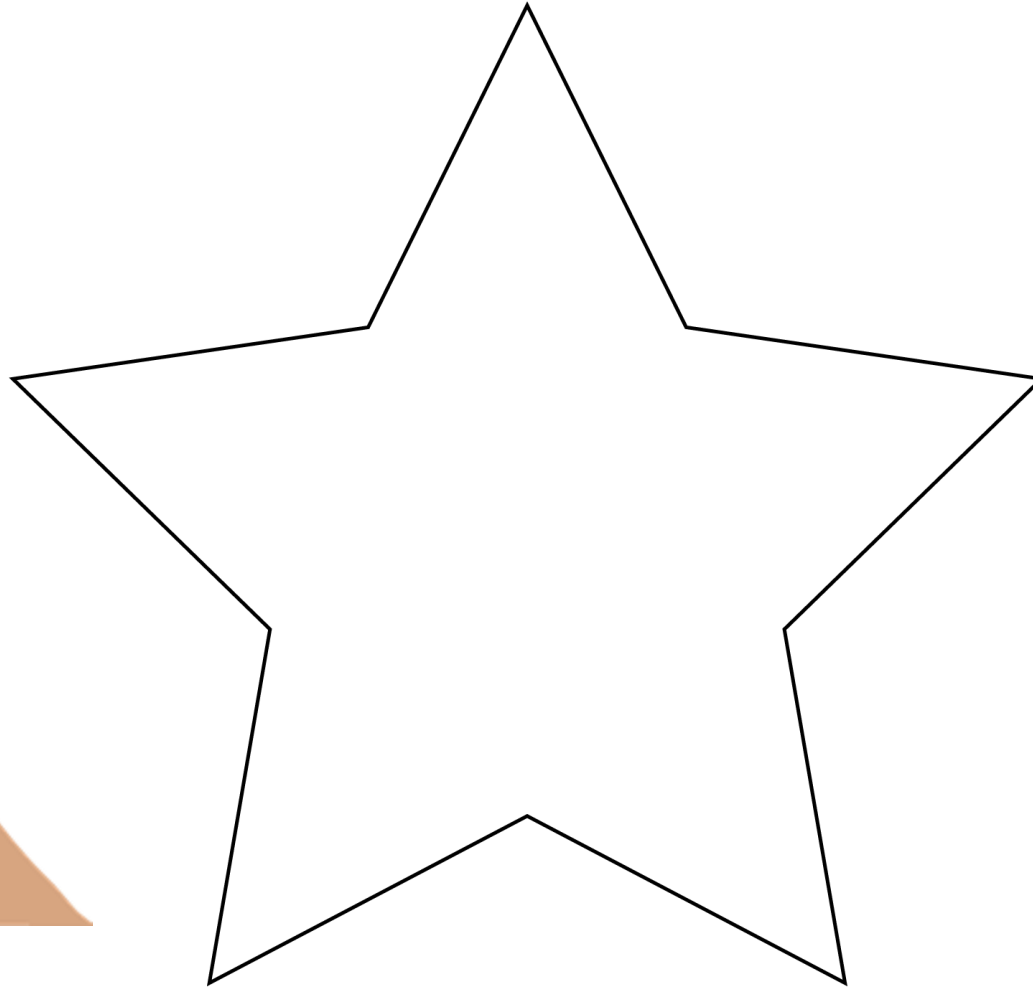
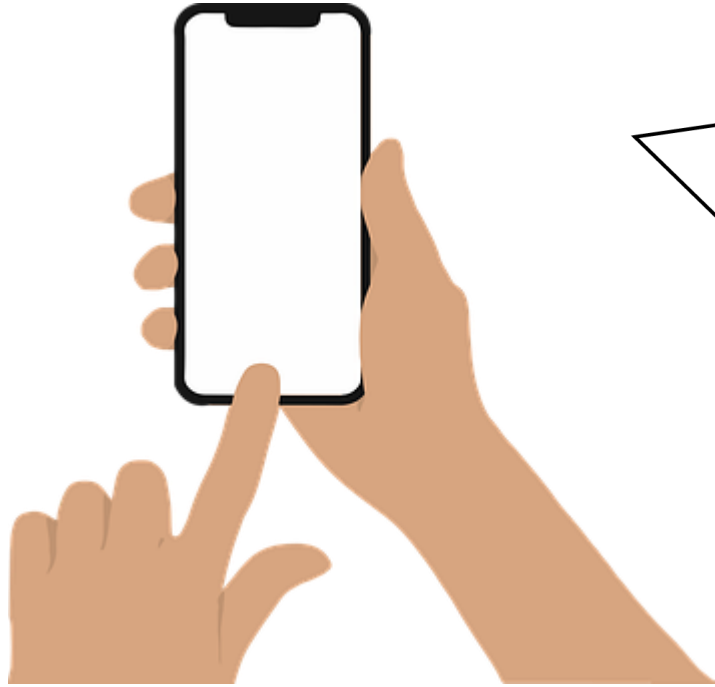
Når den indre struktur bryder sammen – eller hvis man har eksekutive vanskeligheder – så har man brug for, at omgivelserne skaber en tilsvarende ydre struktur.

13årig

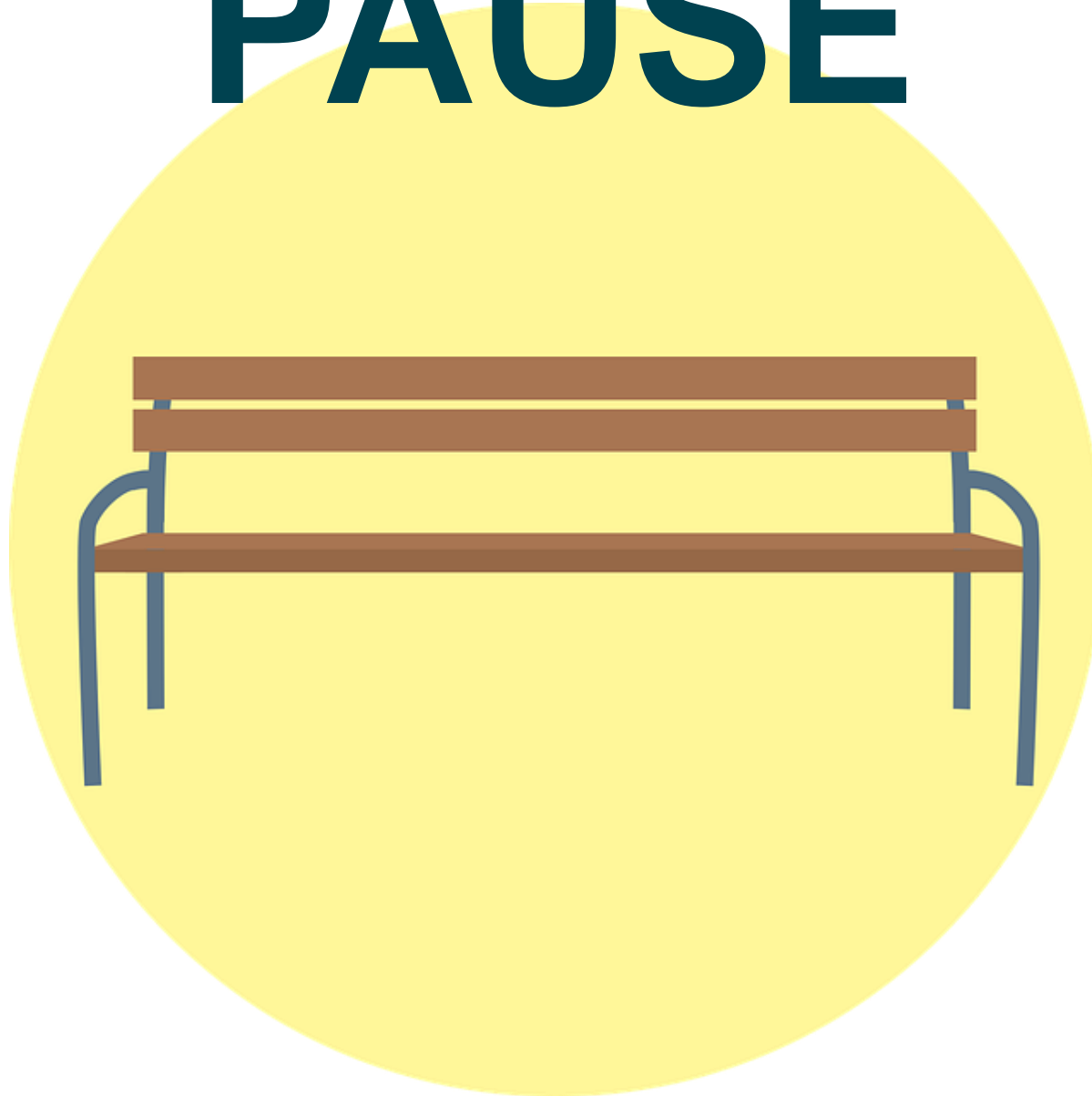

Det lille barn har kun lidt indre struktur, derfor må omgivelserne skabe en høj grad af ydre struktur (hvornår og hvordan barnet skal spise, lege, sove, osv.). Det store barn har så meget indre struktur, at han eller hun kan nøjes med tilsvarende mindre ydre struktur. Det store barn kan selv tage initiativ til at opsøge kammerater og organisere samvær og aktiviteter, blot med den ydre struktur, at han/hun skal være hjemme kl. 21.

Øvelse: At tegne spejlvendt

PAUSE

Hvordan husker du bedst?

Øvelse: Hvordan husker du bedst?

Ord, der siges højt

Fisk

Æble

Træ

Sofa

Lommelygte

Paraply

Ski

Giraf

Papir

Ovn

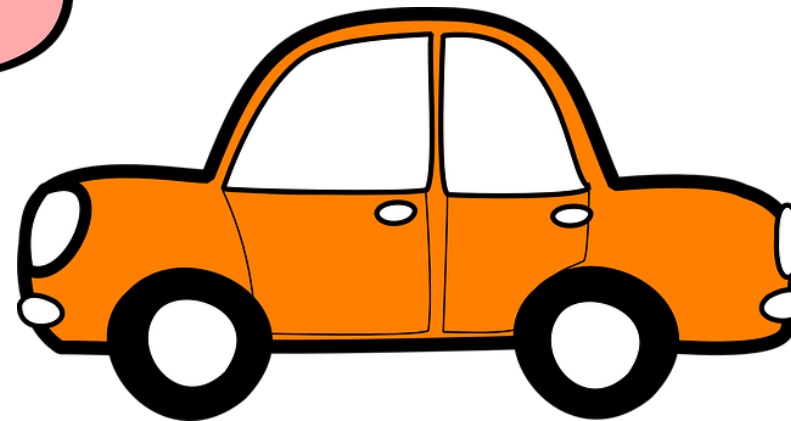
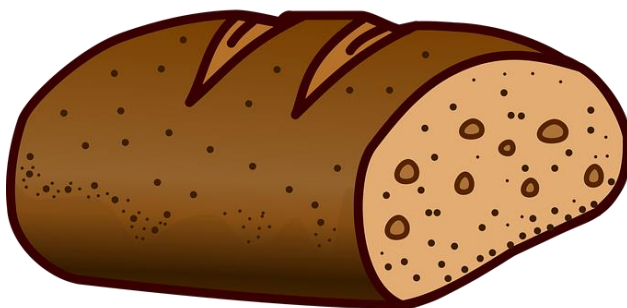
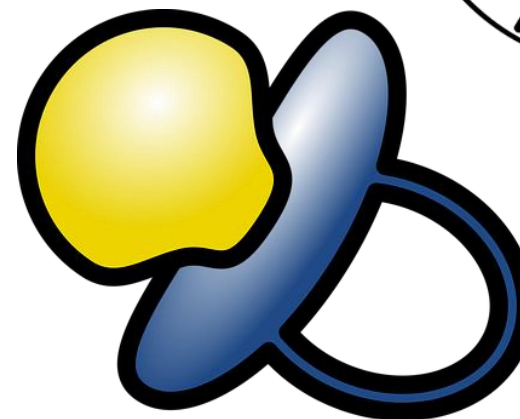
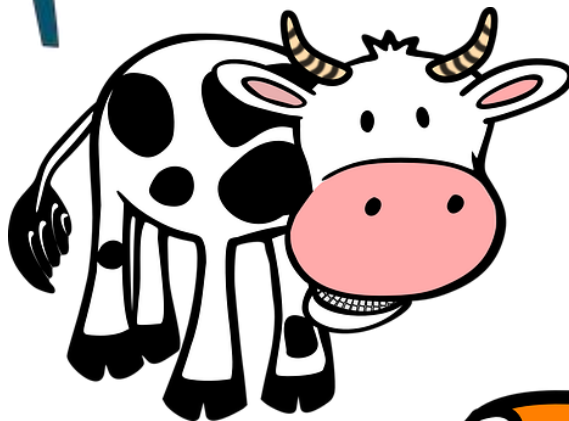
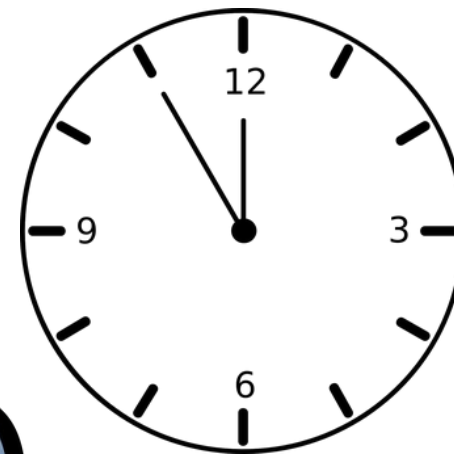
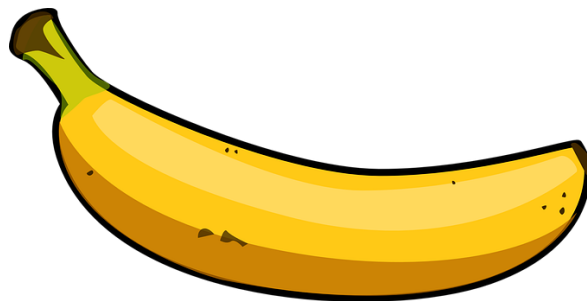
Ordbilleder

Dinosaur	Kniv	Blyant	Frø	Bog
Flaske	Tæppe	Plante	Kaffe	Billede

Øvelse: Hvordan husker du bedst?

Billeder

Øvelse: Hvordan husker du bedst?

Ord i en kontekst

Jeg sad på min **stol** og spiste et **æg**, mens jeg kiggede på **blomsterne** på **bordet**. Udenfor cyklede **naboen** forbi med en **balje** bagpå og **sten** i **hånden**. Han kørte lige ned i **søen** og fik **vand** ud over det hele.

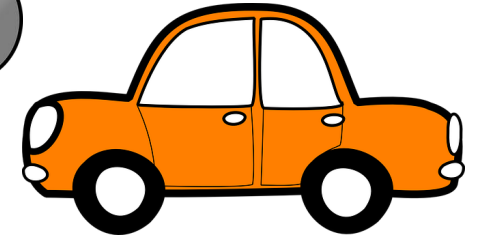
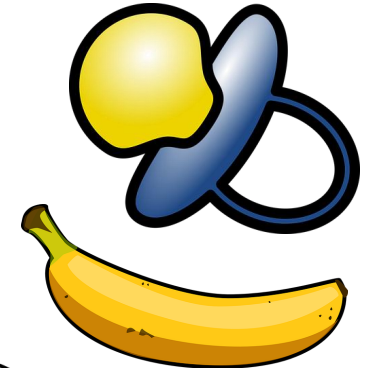
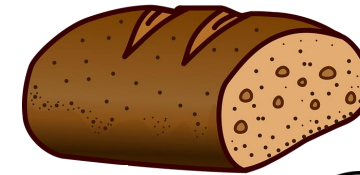
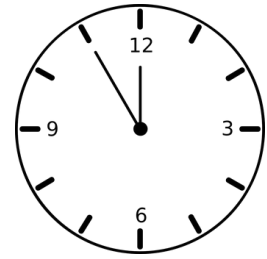
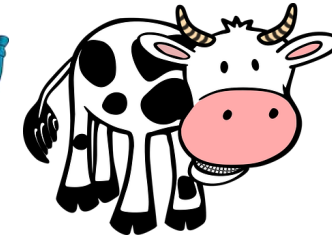
Øvelse: Hvordan husker du bedst?

Hvordan husker du bedst?

Fisk, æble, træ, sofa, lommelygte, paraply, ski, giraf, papir, ovn.

Hvordan så det ud hos dig? Var der noget, der overraskede?

Jeg sad på min **stol** og spiste et **æg**, mens jeg kiggede på **blomsterne** på **bordet**. Udenfor cyklede **naboen** forbi med en **balje** bagpå og **sten** i **hånden**. Han kørte lige ned i **søen** og fik **vand** ud over det hele.

Dinosaur	Kniv	Blyant	Frø	Bog
Flaske	Tæppe	Plante	Kaffe	Billede

Alle har eksekutive vanskeligheder

Vi har alle styrker og svagheder, når det kommer til eksekutive funktioner...

Impulsiv, men får lavet meget.

Mindre fleksibel, men grundig og omhyggelig.

Svært ved at komme i gang, men kan holde mange bolde i luften.

Får rigtig mange ideer, men får ikke fulgt alle til dørs.

Hvilken betydning har eksekutive funktioner for læring?

”Jakob er 13 år. Han er en omhyggelig elev. Han holder styr på sine sager og skriver sine lektier ned. Jakob er god til at regne, og han elsker geometri og matematik. Jakob har rigtig svært ved opgaver, hvor man skal være kreativ, eller hvor der ikke er noget bestemt emne. Hvis han fx skal skrive om ”min sommerferie”, kan han ikke rigtig finde på andet end overskrifter. Han beder ofte sin mor om hjælp, men han bliver sur, hvis hun siger, at han bare skal tænke sig lidt mere om, eller hvis hun ikke kan lide de ideer, han selv har.

Hvad består Jakobs vanskeligheder i? Jakob virker gennemgående som en meget struktureret og organiseret dreng. Når han skal skrive stil, virker det imidlertid, som om han har vanskeligt ved at strukturere arbejdet og komme i gang. Men hvordan hænger det sammen med, at han i øvrigt er velorganiseret?

Hvis man fx forsøger at hjælpe Jakob med at organisere sin stileskrivning og fx lærer ham at lave en disposition og tidsplan, vil man sandsynligvis gå galt i byen. For det er ikke Jakobs egentlige problem. Han klarer nemlig fint at disponere og planlægge, når emnet er givet på forhånd. Han har derimod brug for hjælp til at forestille sig, hvad man kan skrive om. Hjælp til at tænke fleksibelt og kreativt, at få ideer, fx ved at kigge på billeder fra sommerferien, eller ved at snakke med sin mor om, hvad han har lavet i sommerferien og lave et mindmap på baggrund heraf.

Det er i denne sammenhæng hans nedsatte kognitive fleksibilitet og mangelfulde evne til at danne forestillingsbilleder, der hindrer ham i at bruge sine gode evner til at agere målrettet.”

Øvelse

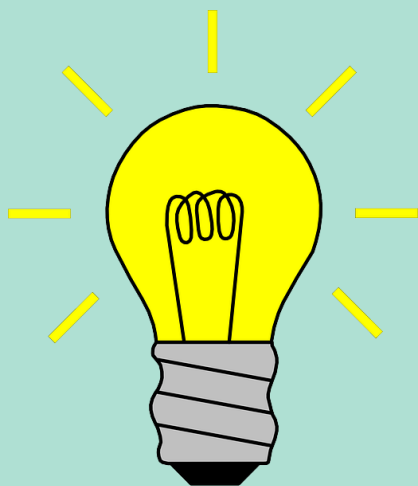
Byg eller tegn en model, som du kan bruge til at forklare eksekutive funktioner med.

Refleksion over øvelse

Hvordan oplevede I processen i forhold til egne eksekutive funktioner?
Hvor gik det godt? Hvor var det svært?

1. At få en ide

2. At planlægge ideens udførelse

3. At udføre planen i målrettede handlinger, med hensyntagen til egne behov og situationens krav

4. At vurdere udførelsen undervejs og til sidst og herunder foretage eventuelle justeringer

Hvordan kan man støtte idefasen?

Forestillingsevnen har afgørende betydning for eksekutive færdigheder. Hvis barnet har en svag forestillingsevne, er det svært at producere ideer og indre billeder – derfor kan der være brug for hjælp til at skabe ydre billeder.

Præsenter barnet for valgmuligheder.

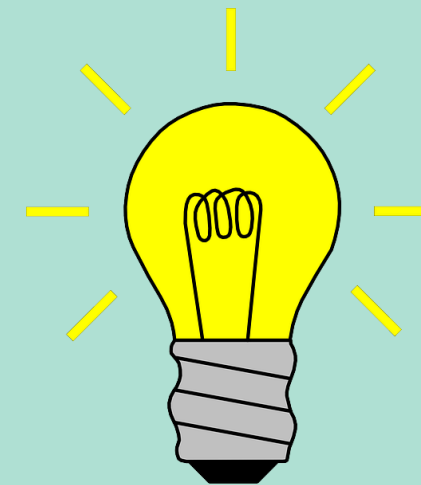
Aktivér forforståelsen: billeder, video, oplæsning, musik mm.

Hvad motiverer barnet?

Bygge bro til allerede eksisterende viden/erfaringer.

For mange ideer: Lad barnet brainstorme alle ideer og udvælge den bedste, som barnet går med.

1. At få en ide

Hvordan kan man støtte planlægningsfasen?

2. At planlægge ideens udførelse

Syntese/analyse-tænkning:

En ide skal opløses i de nødvendige dele, at skrive en historie kræver, at man på samme tid kan forestille sig målet og vejen til målet - hvilke trin skal jeg igennem?

Opmærksom:

Hvor mange trin er der i den opgave, jeg stiller?

Visuel støtte:

Tegne eller skriftliggøre vejen til målet – fremgangsmåder.

Gode spørgsmål:

Hvilke dele indgår i at skrive en historie?
Hvordan opbygger man en historie med begyndelse, midte og slutning?
Hvor skal man begynde, og hvor skal man ende?

Hvordan kan man støtte udførselsfasen?

Gode spørgsmål:
Hvad er det, man arbejder med?
Hvor er vi på vej hen?
Hvor langt er jeg i forhold til slutmålet?

Rammesætning og struktur for aktiviteten: Hvor lang tid har jeg?

Visuel støtte:
Overstrege trin i processen.
Hvor kan jeg finde information (fx tavlen)?

Sprogliggørelse og italesættelse – enten som indre tale eller spørgsmål fra den voksne:
Hvad er du i gang med?
Hvor langt er du med opgaven?

3. At udføre planen i målrettede handlinger, med hensyntagen til egne behov og situationens krav

Hvordan kan man støtte vurderingsfasen?

Vurdering undervejs:
Hvor langt er jeg i forhold
til slutmålet?
Hvilke justeringer er der
brug for?

**Slutvurdering og
fremtidsperspektiv:**
Hvilke erfaringer har jeg gjort
mig?
Hvad har jeg lært?
Hvorfor gik det, som det gjorde?
Hvad vil jeg gøre næste gang?

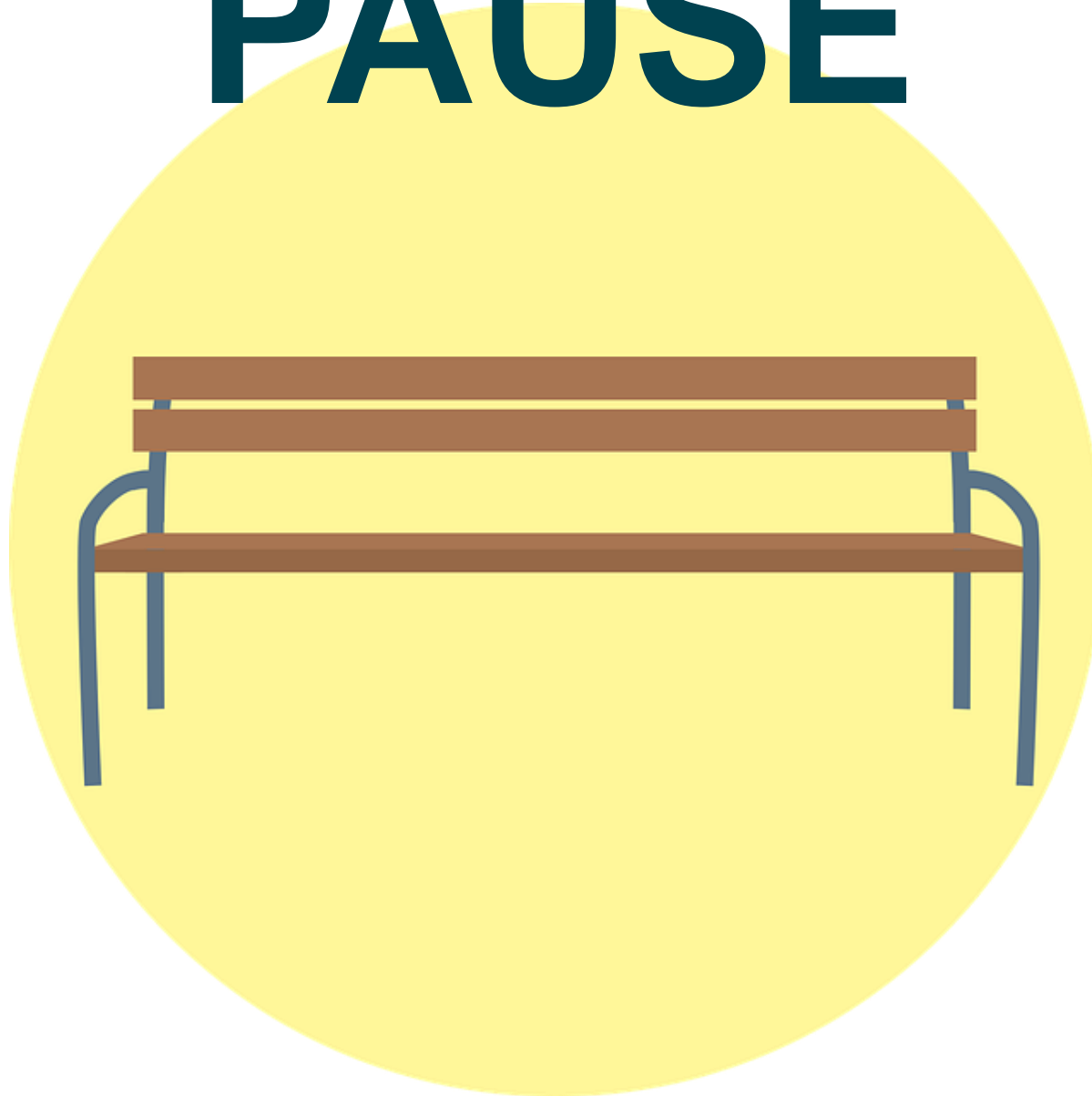
4. At vurdere udførelsen
undervejs og til sidst og
herunder foretage
eventuelle justeringer

Øvelse: Hvordan kan vi støtte eksekutive funktioner?

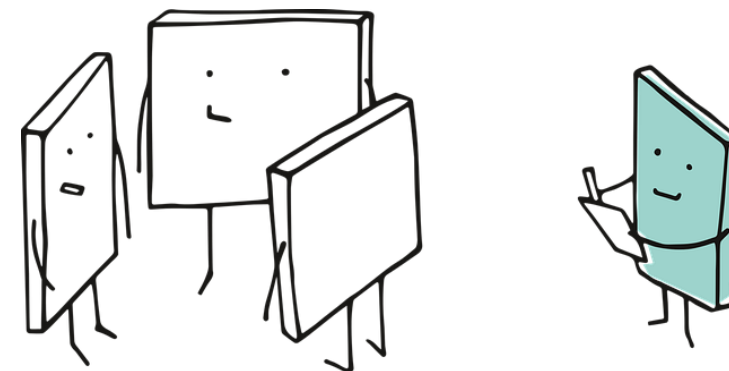
<p>1. At få en ide</p> 	<p>2. Planlægning</p>
<p>3. Udførelse</p> 	<p>4. Vurdering og justering</p>

PAUSE

Eksekutive funktioner/vanskeligheder

- Impulshæmning
- Flexibilitet
- Emotionel kontrol
- Initiering (initiativ)
- Arbejdshukommelse
- Planlægning/organisering
- Organisering af materialer
- Monitorering (justering/selvevaluering)

Fællesskabende didaktikker

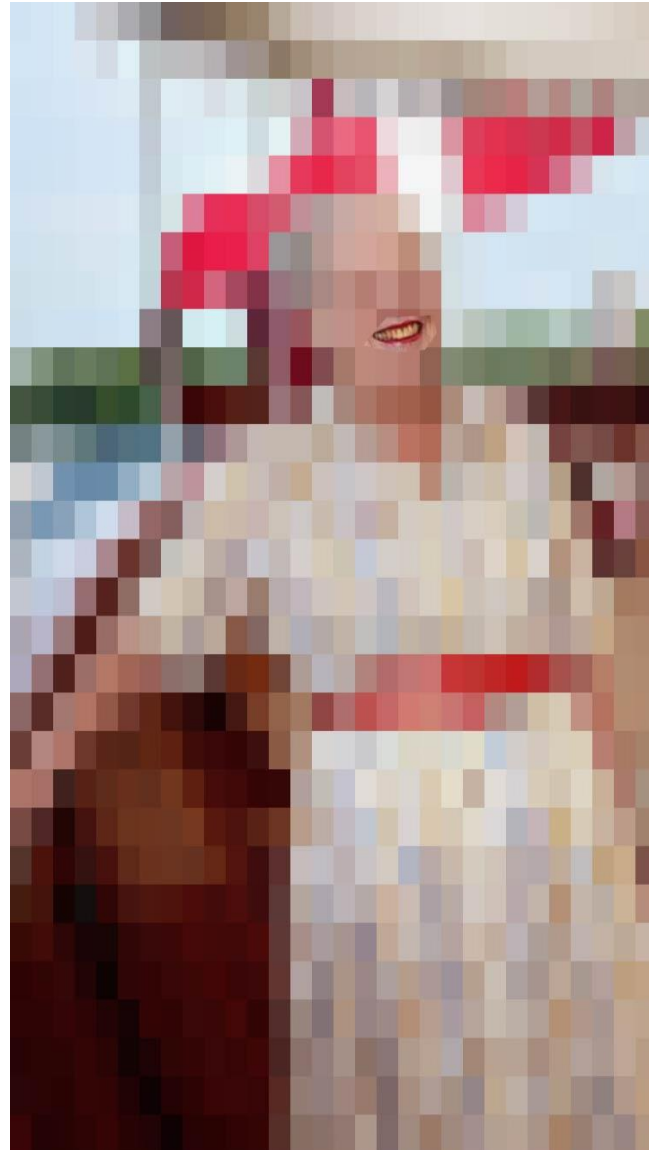
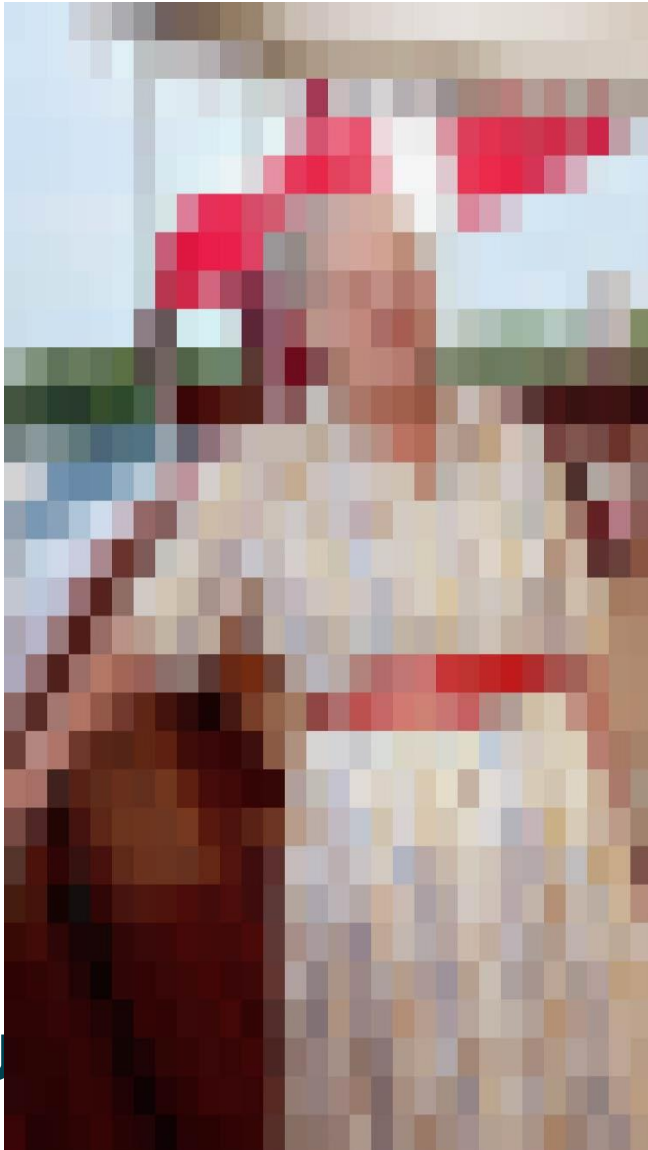
Fra ”oppe i hovedet” til ud i fællesskaberne og kroppen

Indhold

- Læring
- Den didaktiske relationsmodel
- Fællesskabende didaktikker
- Legende tilgange til læring
- Deltagelsesdidaktik - UDL
- Fire kategorier af læreprocesser
- Hvad tager jeg med hjem?

Fællesskabende didaktikker

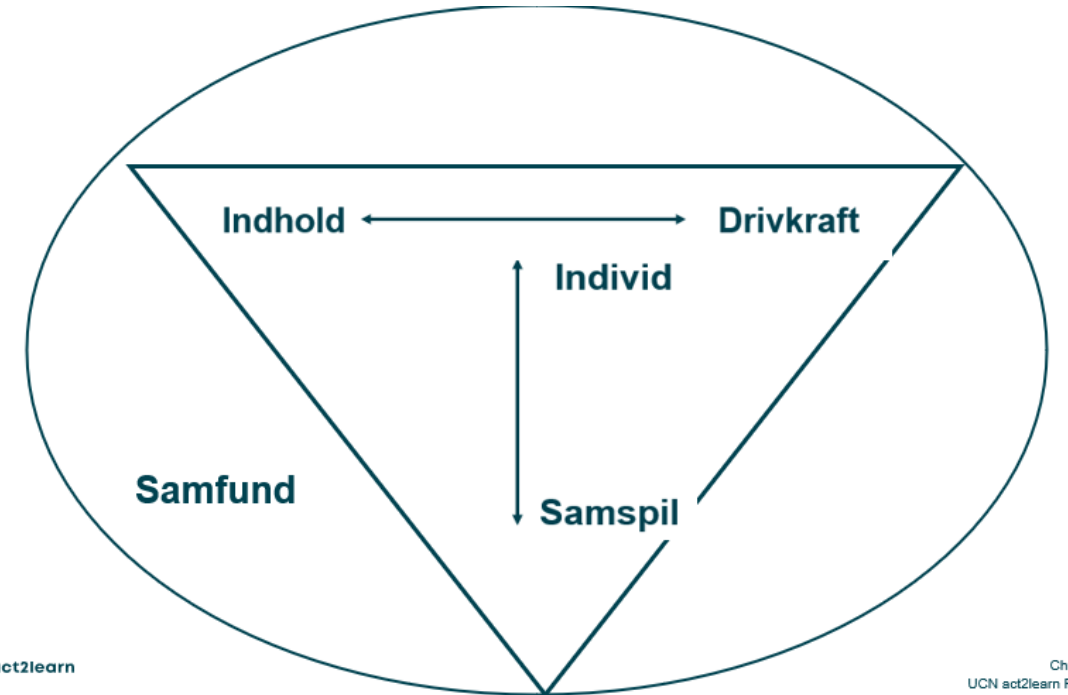
At forbedre ”pixeleringen” hos eleverne

Læring - Illeris

Læringens 3 dimensioner

”Grundtesen er, at læring involverer disse tre dimensioner og at alle tre dimensioner altid må tages i betragtning, hvis en forståelse eller analyse af en læringsituation skal være fyldestgørende.”

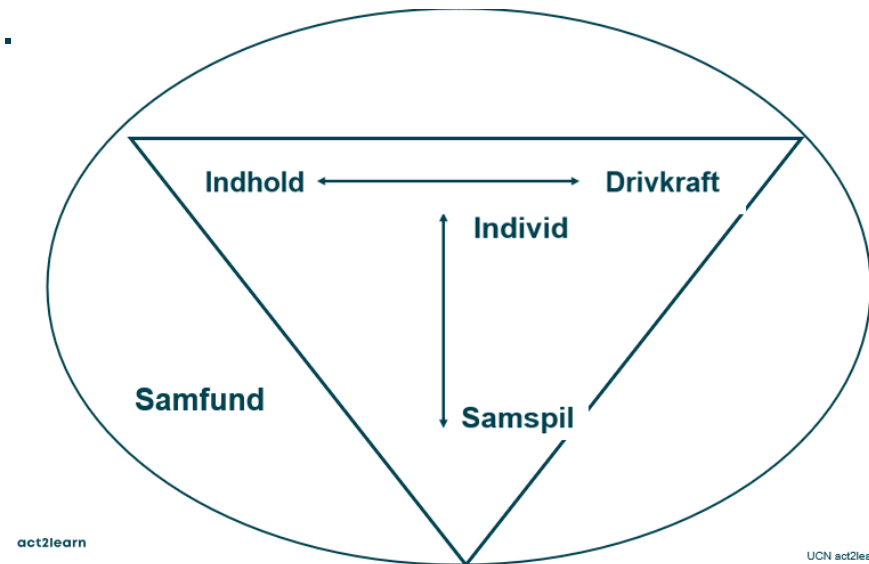
act2learn

Chs
UCN act2learn P

Læringens 3 dimensioner

Indholdsdimensionen

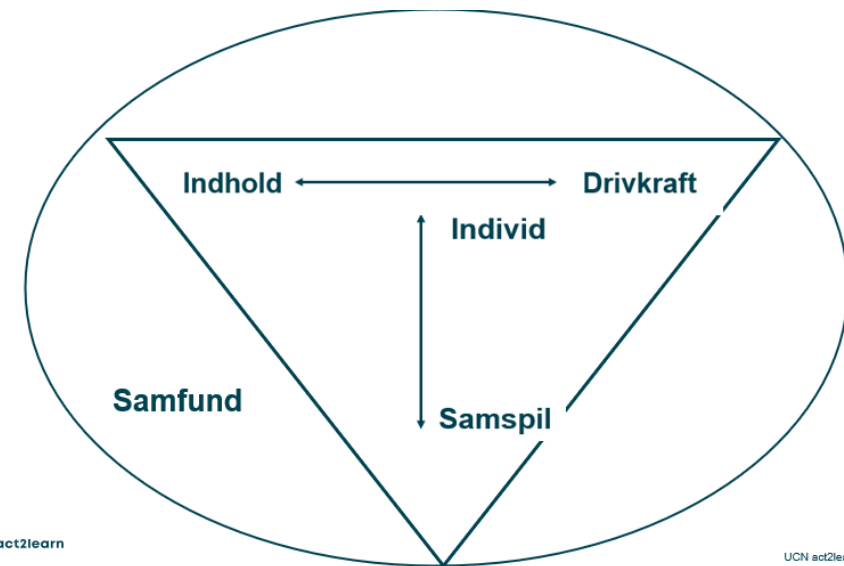
- Viden, forståelse og færdigheder
- Vi tilstræber at skabe mening og mestring og styrker vores funktionalitet
- Vi udvikler evnen til at fungere hensigtsmæssigt ift. vores omgivelser

Læringens 3 dimensioner

Drivkraft-dimensionen

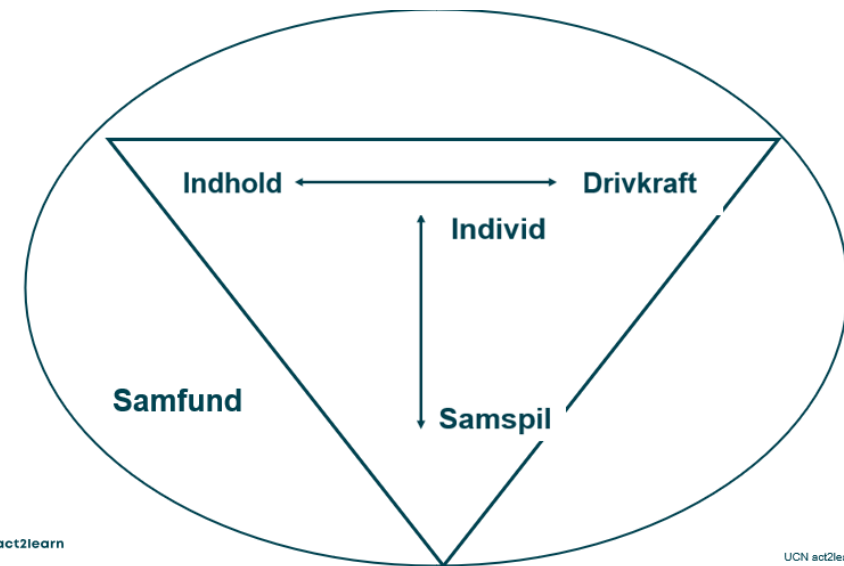
- Omfatter motivation, følelser og vilje
- Vi tilstræber at opretholde en mental og kropslig balance
- Vi udvikler vores sensitivitet eller følsomhed

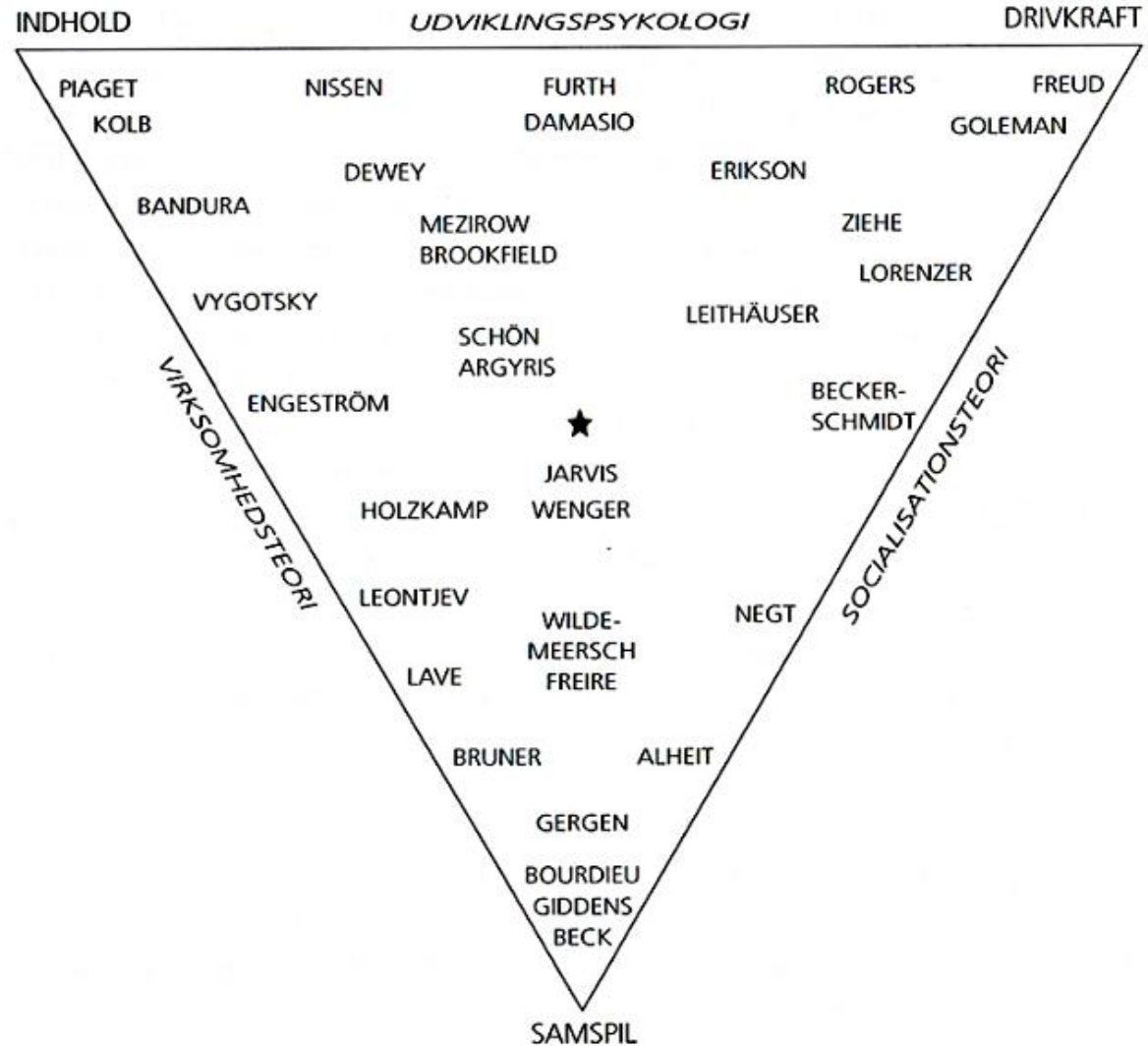
Læringens 3 dimensioner

Samspilsdimensionen

- Omfatter handling, kommunikation og samarbejde
- Vi tilstræber at opnå en social og samfundsmæssig integration
- Vi udvikler vore socialitet

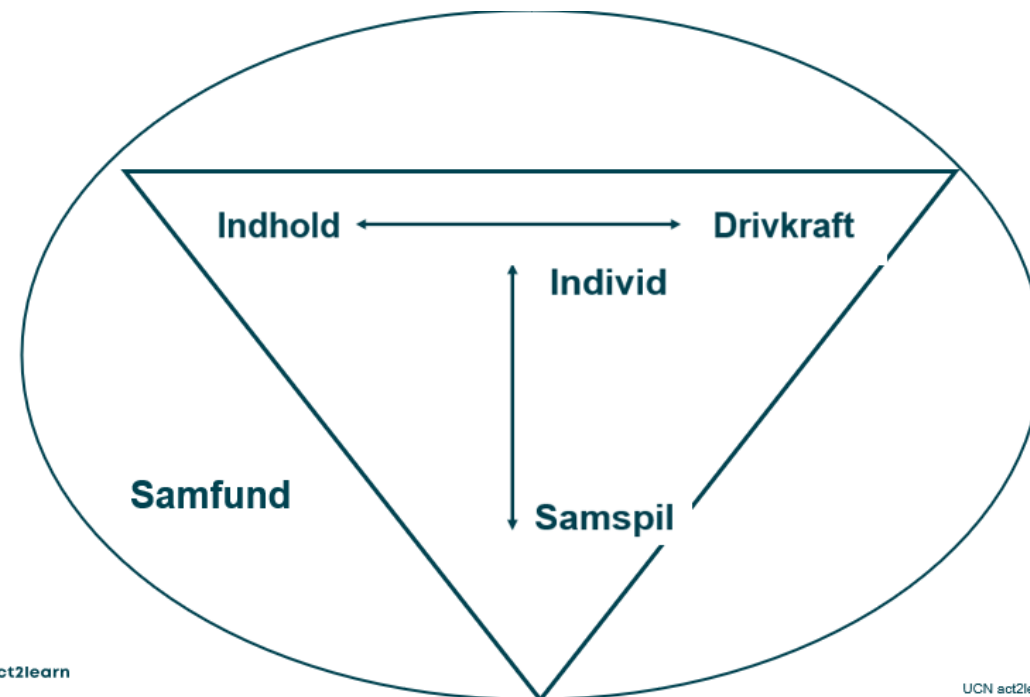
Positioner i det læringsteoretiske felt

Læringens 3 dimensioner

”Grundtesen er at læring involverer disse tre dimensioner og at alle tre dimensioner altid må tages i betragtning, hvis en forståelse eller analyse af en læringsituation skal være fyldestgørende.”

Hvordan kan I bruge Illeris læringstrekant i jeres arbejde?

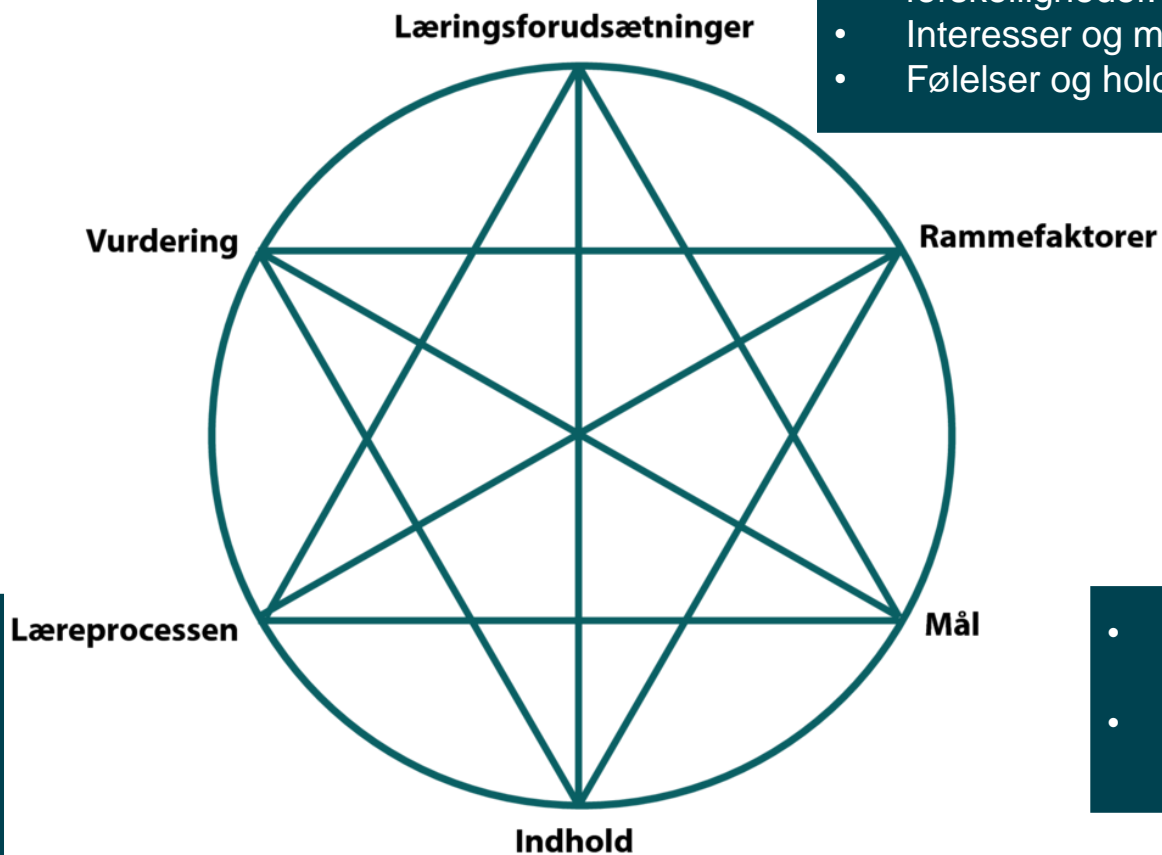

Didaktik – Hiim & Hippe

Hiim og Hippes didaktiske relationsmodel

Hvilke læreprocesser skal jeg vælge i min undervisning, når målet er "det og det", og eleverne har forskellige læringsforudsætninger?

- Kompetencer/forudsætninger
- Eksekutive funktioner/socialkognitive forskelligheder.
- Interesser og motivation
- Følelser og holdninger

- Hvad er målet med undervisningen?
- Hvad er det for en læring eleverne skal opnå?

- Metoder og arbejdsformer
- Variation og valgmuligheder
- Eksperimenter vs. teorigennemgang
- Involvering
- Aktive vs. passive elever
- Det æstetiske/kropslige vs. det kognitive

Fællesskaber

Fællesskabende didaktikker

- Udspringer af mobbeforskning (EX- BUS (Exploring Bullying in Schools) – Helle Rabøl Hansen
- Handler om at samtænke undervisning, faglighed, trivsel samt udviklingen af elevernes sociale kompetencer og klassens sociale liv.
 - Modvirker mobbemekanismer
 - Bidrager til at udvikle eller vedligeholde trygge læringsfællesskaber, hvilket sker ved et fælles, fagligt fokus (herigennem udvikles inkluderende læringsmiljøer).
 - Nye forståelser af f.eks. klasseledelse og uro

Longing for belonging (Helle Rabøl)

”Fælles **aktiviteter** og **engagement** med andre, der har **mening** for deltagerne, giver en følelse af **tilhørsforhold** og **social identitet**” (Rabøl i Skolefravær og skoletilvær)

”Jeg er noget med nogen – jeg hører til”

Andersen m.fl. (2019) Skolens fraværende børn. Årsager og indsatser. Kap. 10: Skolefravær og skoletilvær – elevperspektiver på skoleulighed.

Fællesskabende didaktikker

Begrebet ”fællesskabende”:

- Giver mulighed for at forstå fællesskaber som noget mere **processuelt**.
- ”Det fælles” forstås som et fænomen, der kan **udvikles, forandres og vedligeholdes**.

Begrebet didaktik:

- Sætter fokus på at **undervisningens mål, indhold og metoder** proaktivt skal samle eleverne om det faglige indhold, som **det fælles tredje**.
- Det handler om, at **læringsaktiviteterne** tilrettelægges som praksisser, der inddrager og samler eleverne.

Fællesskaber og mening (Etienne Wenger)

- At lære kan kun forstås i et socialt perspektiv
- Menneskets engagement i verden er først og fremmest en meningsforhandling
- Mening genforhandles løbende
- Meningen findes i den dynamiske relation imellem mennesker
- Deltagelse i sociale fællesskaber former både vores oplevelse og fællesskabet
- Meningen med de ting vi gør, er altid social

”At være en del af det, der har betydning, er en forudsætning for at være engageret i et fællesskabs praksis.” (s 91)

(Wenger, E. (2004): Praksisfællesskaber. Hans Reitzels Forlag)

Praksisfællesskaber – 3 dimensioner (Wenger)

Fælles
virksomhed

Fælles
repertoire

Gensidigt
engagement

Praksisdimensioner – som analyseapparat

Gensidigt engagement - At være en del af det, der har betydning i skolen	Fælles virksomhed - Det fælles er en proces	Fælles repertoire - Flertydighed er ikke en forhindring
<p>Praksis opstår når vi er engageret i handlinger.</p> <p>Praksis findes i et fællesskab af mennesker og de relationer af gensidigt engagement.</p> <p>Praksisfællesskab opstår når deltagerne opretholder tætte relationer af gensidigt engagement organiseret omkring det, de er der for at lave.</p> <p>Medfører ikke homogenitet!</p> <p>Fælles om "det fælles tredje" i diversiteten af mennesker.</p> <p>Identiteter smelter ikke sammen, men udvikles via gensidigt engagement!</p> <p>Det er en ressource at vi er forskellige – ikke en begrænsning.</p>	<p>Et resultat af kollektiv forhandlingsproces.</p> <p>Den består af deltagernes forhandlede reaktioner på deres situation.</p> <p>Deltagernes praksis afspejler deres bestræbelser på at skabe en kontekst , hvori de kan fortsætte deres arbejde.</p> <p>Fælles virksomhed handler ikke om umiddelbar enighed.</p> <p>Deltagernes forståelse af deres virksomhed og dens virkninger i deres tilværelse behøver ikke være ensartet for at være et kollektivt produkt!</p>	<p>Den fælles udøvelse af en virksomhed er udviklingen af et fælles repertoire.</p> <p>Elementerne i repertoiret kan være meget heterogene.</p> <p>Det er ikke enkelte specifikke aktiviteter, der skaber et fælles repertoire, men det at de hører til praksis i et fællesskab.</p> <p>Et repertoire omfatter rutiner, ord, værktøjer, måder at gøre ting på, historier, gestus, symboler ect. som fællesskabet har produceret eller indoptaget i løbet af sin eksistens og som nu er praksis.</p> <p>Fortolkningshistorier skaber fælles referencepunkter, men påtvinger ikke mening og kan bruges til produktion af nye meninger.</p>

Praksisdimensioner – som analyseapparat

Gensidigt engagement - At være en del af det, der har betydning i skolen	Fælles virksomhed - Det fælles er en proces	Fælles repertoire - Flertydighed er ikke en forhindring
<p>Hvilke værdier er vigtige at kende til og/eller være en del af i klassen?</p> <p>Hvordan ser fællesskabsopretholdelse ud i klassen?</p> <p>Hvilke "tiltag" ser I eleverne gøre ift. det fællesskabsopretholdende?</p> <p>Hvordan ser klassen på forskelligheder? Er det en ressource eller en begrænsning</p>	<p>Hvilke positioner er mulige at indtage i klassens praksisfællesskab?</p> <p>Hvilke positioner giver undervisningen eleverne mulighed for at indtage? – hvad med frikvartererne?</p> <p>Hvilke muligheder har eleverne for at meningsforhandle – være uenige?</p>	<p>Hvilke fælles fortællinger har klassen om sig selv?</p> <p>Hvilke fælles handlinger giver undervisningen mulighed for?</p> <p>Hvilke muligheder har eleverne for at genforhandle klassens fælles fortælling?</p> <p>Hvordan ser de tre dimensioner ud på skolen, i afdelingen, i klassen eller i teamet?</p>

Legende tilgange til læring

**Vores vision er at styrke børns
kreative, eksperimenterende og
legende tilgang til verden og
deres livslange lyst til at lære**

Hvorfor legende læring?

**Styrker børns trivsel
og lyst til at lære**

**Skaber
deltagelsesmuligheder**

**Gør det muligt for
børn at få positive
læringsoplevelser**

Legende tilgange

Vi arbejder med legende tilgange til trivsel, udvikling og læring. Vores arbejde baserer sig på tre didaktiske principper. Principperne er udviklet i samarbejde med undervisere og studerende fra landets pædagog- og læreruddannelser på baggrund af 4 års udviklingsarbejde.

At skabe fælles forestillinger

Legende tilgange giver adgang til fiktive universer og fremtidige scenarier. Legens fiktionsrum bliver et alibi for at afprøve nye perspektiver eller udleve pædagogiske tilgange gennem de "som om" situationer, som legen giver adgang til.

At vove det uforudsigelige

Legende tilgange udfolder sig som uforudsigelige processer, hvor det ikke er muligt eller ønskeligt at kontrollere, hvilke nye muligheder og overraskende indsigter, der opstår undervejs. Det legende repræsenterer således et opgør med illusionen om, at læreprocesser skal forudsiges og detailstyres.

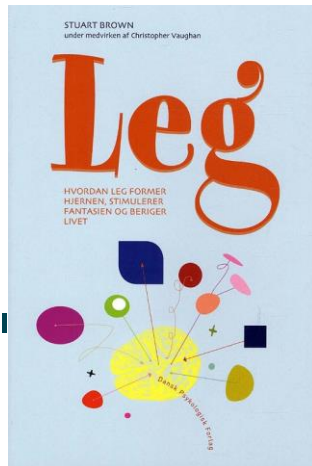
At insistere på meningsfuldhed

Oplevelsen af meningsfuldhed er en hel central præmis i legen. Hvis legen ikke giver mening, melder man sig ud. Legende tilgange kan derfor kun finde sted, hvis det er meningsfuldt for deltagerne at melde sig ind i det legende. Muligheder for involvering og aktiv deltagelse er derfor essentielt.

Legepersonligheder + Playful Learning

Man hører nogle gange, at **evnen til at lege forsvinder som voksen**, men måske er det et spørgsmål om at **kigge godt efter** i de aktiviteter vi foretager os i **det daglige**, som giver os en **følelse af velvære og spænding, eller giver os et smil** på læben. Her kan vi nemlig finde voksenlegen.

Ifølge Stuart Brown, har vi alle i større eller mindre grad alle **8 legekategorier indlejret i vores personlighed**, dvs. at der ikke er nogen af os der **KUN** leger på den ene måde og på samme måde i alle kontekster, tværtimod.

...ker de fleste **voksne** én bestemt form for
...es for den **dominerende**
...ghed.

Fx At løbe...

- ❖ Konkurrenceløberen løber for at forbedre sin tid
- ❖ Kinæstetikeren løber for at mærke kroppen, og måske tænke sig frem til hvordan hun kan blive stærkere
- ❖ Historiefortælleren tager på eventyret i aktiviteten: fx at lade sig jage af zombier.

Samme aktivitet, men indre oplevelse af aktiviteten er forskellig.

Drillepinden

Drillepinden elsker at:

- ◆ Lave fis med andre
- ◆ Få andre til at grine med jokes
- ◆ Se komedier

Samleren

Samleren elsker at:

- ◆ Indsamle metodisk materiale, der kan bruges til deres samling
- ◆ Indsamle informationer eller oplevelser
- ◆ Gøre samlingen offentlig tilgængeligt eller vise den til venner

Kinæstetikereren

Kinæstetikereren elsker at:

- ◆ Bevæge sig med kroppen igennem fx sportsaktiviteter, dans, løb, yoga, svømning, gåture, vandreture
- ◆ Være med i grupper, der dyrker samme aktivitet
- ◆ Se og udøve yndlingsaktiviteterne

Kunstneren/skaberer

Kunstneren/skaberer elsker at:

- ◆ Lege med keramik, glas, blandede materialer og evt. give dem væk
- ◆ Dyrke planter i egen have
- ◆ Bygge, lave eller hacke egne kreationer

Udforskeren/opdagelsesrejsende

Udforskeren elsker at:

- ◆ Tage på "eventyr" (mentalt eller fysisk) for at lave NYE ting
- ◆ Lære noget nyt og fascinerende
- ◆ Undersøge ting, som gør vedkommende nysgerrig

Instruktøren

Instruktøren elsker at:

- ◆ Planlægge, organisere og udføre begivenheder
- ◆ Skaber oplevelser for andre
- ◆ Påtager sig rollen som gruppelederen

Konkurrencemennesket

Konkurrencemennesket elsker at:

- ◆ Spille spil (for at vinde eller slå rekorder)
- ◆ Opsamle point og dokumentere progression
- ◆ At se konkurrencepræget sport

Historiefortælleren

Historiefortælleren elsker at:

- ◆ Fortælle eller skrive historier, dagdrømme
- ◆ Læse, lytte til eller se fortællinger, deltage i skuespil og optræde
- ◆ Leve sig ind i karakterernes følelser og tanker

Leg som barn

1. Luk øjnene
2. Hvad var din yndlings-leg som barn? **Hvorfor? (hvad kunne du lide ved den?)**
3. Åbn øjnene
4. Skriv din leg på en Post it
5. Gå rundt blandt hinanden og find en makker
6. Fortæl din makker om din yndlingsleg

Leg som voksen

Sammen med jeres makker...

- Hvad kan du bedst lide at lave? (fx din yndlings aktivitet, hobby, fritidsaktivitet)
- Hvorfor (fx jeg kan lide at løbe fordi jeg gerne vil opnå et målbare mål, fordi jeg kan lide fornemmelsen i kroppen, fordi jeg kan lide at opdage nye ruter)
- Hvornår? (fx om morgenen/aftenen, hverdagen/weekend, om sommeren/vinteren)
- Hvilken kontekst? (fx studieliv, privat, job)
- Med hvem? (fx alene, med en anden, med flere, familie, venner, kollegaer)
- Gå nu rundt og rate de otte legepersonligheder

Hvad er din primære legepersonlighed?

Alle 8 legepersonligheder kan træde frem hos os i mindre eller større omfang. Men vi har alle en primære legepersonlighed. Denne legepersonlighed kan ændre sig med alderen og kontekst, men vores *primære* legepersonlighed er grundlæggende for, hvordan vi interagerer med verden igennem leg. Når du har læst hver beskrivelse, markerer du, i hvor høj grad du føler beskrivelsen passer på dig, hvor 1 = "slet ikke mig" og 8 = "det er total meget mig". **Hvert tal bruges KUN ÉN GANG**

1

Drillepinden

10

1

Samleren

10

1

Kinæstetiker

10

1

Kunstneren/skaber

10

1

Udforskeren/opdagelsesrejsende

10

1

Instruktøren

10

1

Konkurrencemennesket

10

1

Historiefortælleren

10

Legepraksis og Legestemninger¹

Legepraksis -legens handling	Glid	Skift	Fremvise	Overskride
	Legen flyder via gentagelser. Legen er rolig og forudsigelig	Kroppen er aktiv Legen er præget af gentagelser, men også skift i bevægelser (rutsjebanetur). Skiftene sikrer interessen.	At vise noget for andre. Handlingerne i legen er rette mod bedømmelse (f.eks. fra publikum) Til inspiration for andre.	Legen er udadvendt – næsten manisk. Hensigten er at overskride alle de tidligere gentagelser. At gøre op med det gamle og prøve noget nyt.
Legekvaliteter	Taktfuld Kontinuerlig Forudsigelig Bekræfte det foregående Rolig	Veksler i fart, højde, relationer, retning. Veksler mellem bevægelse og stilhed. Stærk gentagelse, men afbrudt af momentvise brud. Hele kroppen er involveret	Veksler mellem at gentage former, som det sociale accepterer, og bryde med disse. Publikummet er afgørende for praksis. Både at se på og gøre sig til for, at andre kan se på.	Konstant brud på det, der foregår. Ude efter utakten, dissonansen. Det skøre, gakkede og overraskende er i centrum
Legestemningen	Hengivenhed	Højspændt	Opspændt	Euforisk
Legekvaliteter	Oplevelsen af flow Intens tilstedeværelse Selvforglemmelse	Kilden i maven Ryk i kroppen Begejstring	Udadvendt Nysgerrig på andres reaktioner Udtryksfuld	Udskejelse Flygtig fornemmelse Manisk

¹ Fra 10 Tanker om leg af Helle Marie Skovbjerg, Dafolo 2021

https://adk.elsevierpure.com/ws/portalfiles/portal/65118487/Leger_du_med_dine_fag.pdf

Deltagelsesdidaktik -UDL

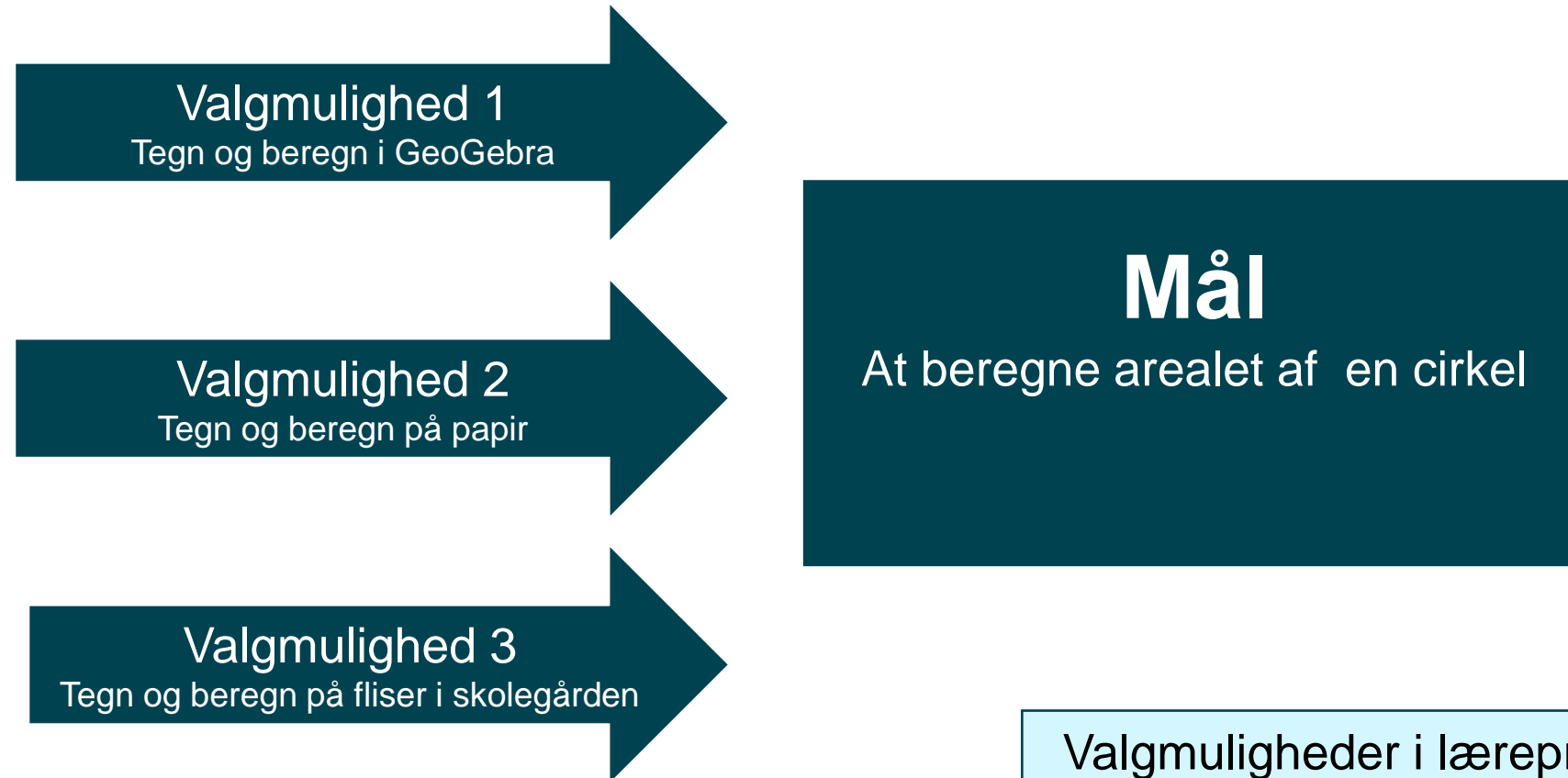
Didaktisk inklusionsforståelse (Florian)

”...undervisningen skal tilpasses, så den retter sig mod alle lærende. Der skal altså ikke tænkes i et ’de fleste’ og ’de få’, hvor ’de få’ skal tilbydes noget ekstra eller noget særligt. Derudover slås det fast, at inklusion forudsætter en undervisningsplanlægning, der har elevgruppens diversitet som centralt omdrejningspunkt. At lave særlige indsatser for enkelte elever, baseret på individuelle diagnoser eller afvigelser, betegnes som stigmatiserende og ekskluderende over for disse. Inklusion og deltagelse ses som mere end dét at være placeret i et læringsmiljø sammen med andre; nemlig som at være aktivt deltagende i såvel undervisning som i andre aktiviteter i skolen.” (Florian & Black-Hawkins 2011: 818)

(Inklusion er)...at skabe læringsmuligheder og adgang for alle; ved at udvide det, som almindeligvis er tilgængeligt for alle og ikke ved at anvende undervisningstilgange, som retter sig mod ”de fleste” og at lave særlige og ekstra tilrettelæggelser for ”de få” (som oplever vanskeligheder).
(Florian & Black-Hawkins 2011:818)

UDL handler om valgmuligheder i vejen til målet

Valgmuligheder i læreprocessen = adgang for flere elever.

Udvide sin didaktik.

Hvad er Universal Design for Learning?

De 3 nøglebegreber i UDL er:
Læringsbarrierer, valgmuligheder
og elevperspektiv.

- En måde at tænke undervisning på, hvor der er mange veje til målet, og hvor man fjerner de **læringsbarrierer**, som der kan være for at nå målet.
- Det vil sige en tilgang, hvor man gør det muligt for elever med forskellige læringsforudsætninger at deltage i en undervisning mod det samme mål. For at arbejde med UDL har man brug for en stor viden om elevernes læringsforudsætninger, og det får man ved at arbejde systematisk med **elevernes perspektiver**.
- De mange veje til målet handler om at give eleverne forskellige **valgmuligheder** i forhold til, hvordan de vil arbejde med indholdet. Valgmuligheder i læreprocessen.

Case

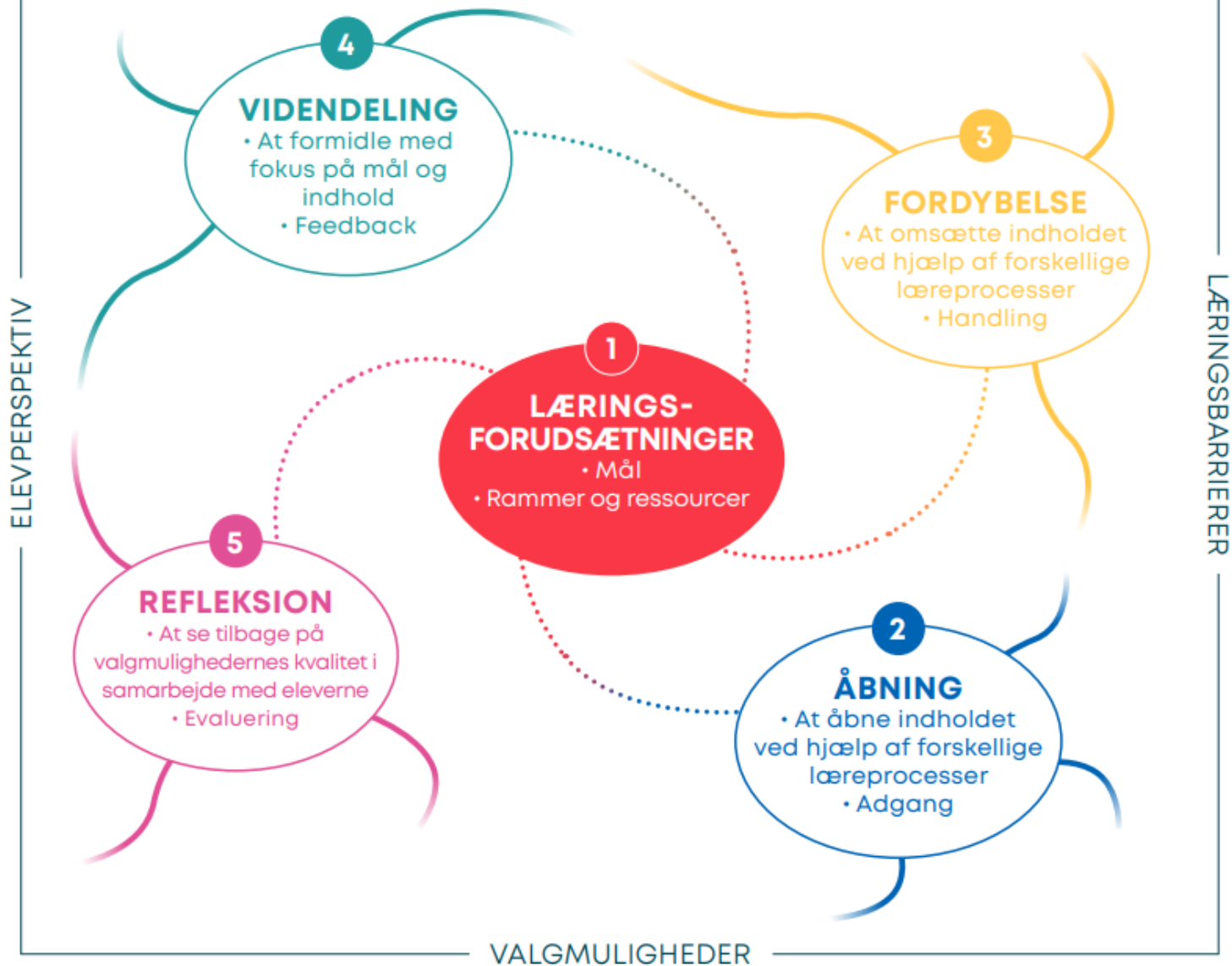
6. klasse har dansk, og læreren står ved tavlen og fortæller om, hvordan man laver en personkarakteristik. Hun redegør for indre og ydre karaktertræk ved hjælp af billeder og tekst på tavlen. Eleverne sidder ved deres borde og tager noter. Halvvejs igennem timen uddeler læreren opgaver, hvor eleverne skal lave små eksempler på indre og ydre karaktertræk. Nogle af eleverne arbejder alene, mens andre taler sammen med deres sidekammerat. Efter 10 minutter stopper læreren aktiviteten, og hun gennemgår de svar, som eleverne har skrevet ved at spørge dem, som rækker hånden op. Efter lidt tid begynder hun at spørge elever, som ikke har hånden oppe.

Didaktiske refleksioner

- Hvilke **læringsbarrierer** er der til stede i denne undervisning?
- Hvordan kan undervisningen i højere grad præsentere **valgmuligheder** i forhold til at arbejde med indholdet; personkarakteristik?
- Hvordan kan undervisningen i højere grad præsentere **valgmuligheder** i forhold til måden, hvorpå eleverne demonstrerer det, som de har lært?
- Hvordan kan undervisningen i højere grad tage højde for elevernes **interesse og motivation**?
- Hvordan kan undervisningen i højere grad inddrage **elevernes perspektiv** og deres særlige kompetencer?

DELTAGELSESDIDAKTIK

Haaber, Krogholm Olesen, Westmark (2023)

Refleksion

Vælg en klasse og et bestemt fag

- Hvilke **læringsbarrierer** er der til stede i din undervisning?
- Hvordan kan din undervisning i højere grad præsentere **valgmuligheder** i forhold til læreprocessen?
- Hvordan kan din undervisning i højere grad inddrage **elevernes perspektiv** og deres særlige kompetencer/interesser?

Valgmuligheder og læreprocesser

En stillesiddende og lyttende læreproces udspringer grundlæggende af tanken om, at læreren kan fylde viden over på eleverne. For at det kan lade sig gøre er det et grundlæggende træk ved denne type af læreprocesser, at eleverne sidder stille på deres stole, lytter og stiller spørgsmål ved at markere ved håndsoprækning. (Von Oettingen, 2018).

Gennemgang af teori og opgaver i bogen.

En kropslige og sanselige læreproces handler om, at eleverne aktivt involverer deres kroppe i undervisningen. Det baserer sig på en forståelse af, at læring ikke kun sker i eller med hjernen, men at læring sker gennem og med kroppen i samspil med omverdenen. (Fredens, 2018, Damsgaard m.fl. 2023).

Eleverne hopper tabeller og løber stafet, mens de løser matematiske opgaver.

En æstetisk og skabende læreproces handler om, at eleverne i undervisningen sanser, oplever og erfarer og i forlængelse heraf får mulighed for at bearbejde og omsætte deres viden til et produkt. (Austriug & Sørensen, 2006).

Eleverne bygger modeller af tyngdekraft ud af papir, tape osv.

En fællesskabsopbyggende læreproces handler om, at eleverne i undervisningen udvikler sig og lærer igennem deltagelse i fællesskaber. (Rabøll, 2022).

Eleverne løser opgaver sammen med afsæt i fx Cooperative Learning.

Fællesskabende læreproces

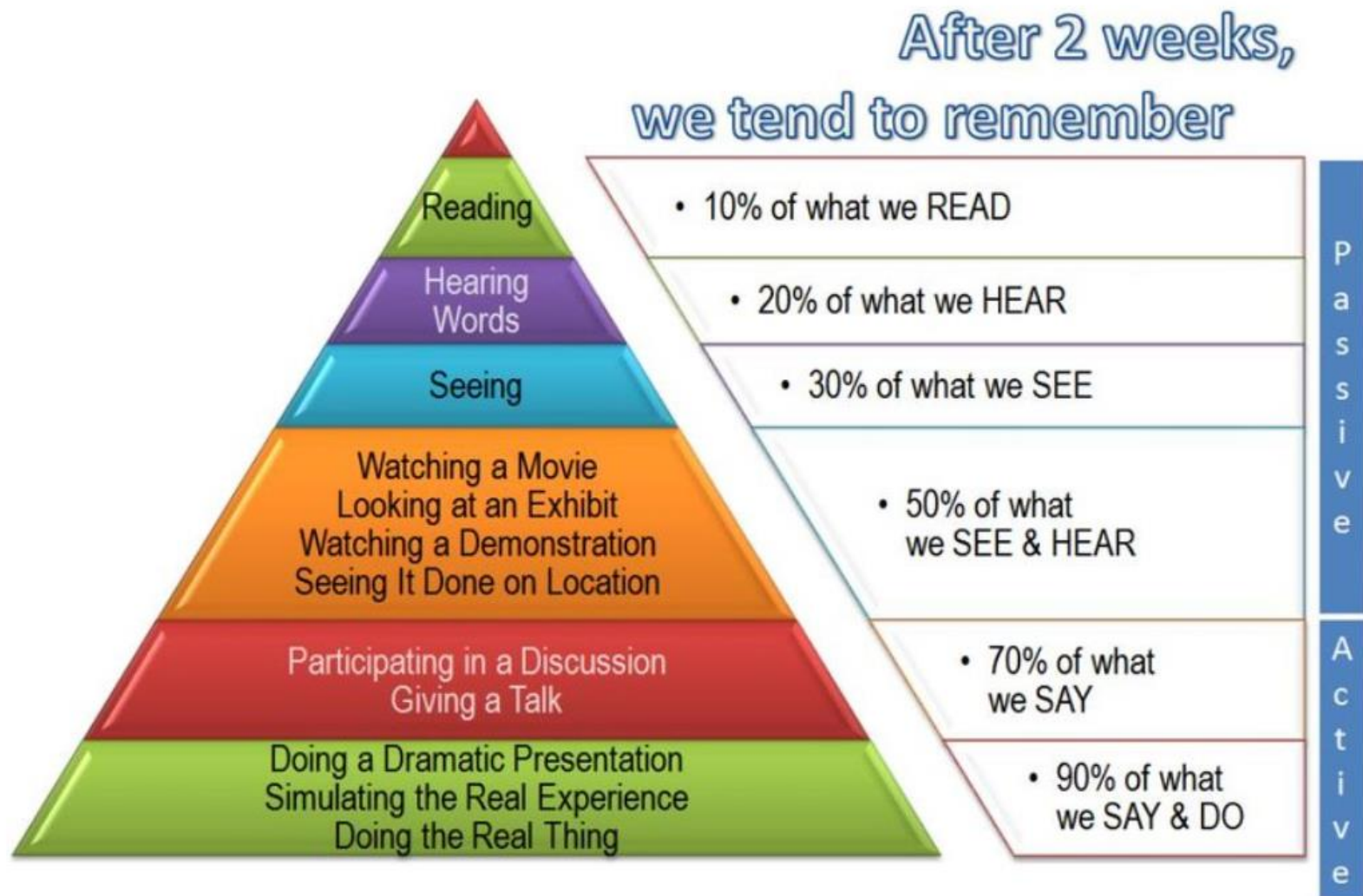
Stillesiddende og lyttende læreproces

Valgmuligheder

Æstetisk og skabende læreproces

Kropslig og sanselig læreproces 94

Særdeles vigtig pointe...

Aktionslæring

Problemstilling/undren/fokuspunkt <i>Hvad er vi optaget af at udvikle?</i>	Prøvehandlinger <i>Hvad gør vi konkret i praksis?</i>	Hypotese <i>Hvad tror vi, der kommer ud af prøvehandlingerne?</i>	Observation/fokus <i>Hvad vil vi se efter?</i> <i>Tegn i forhold til prøvehandlingerne</i>

Litteratur

- Agergaard, K., Albrechtsen, T. R. S., Gissel, S. T., Hansen, T. I. & Brodersen, P. 2021
- Andersen m.fl. (2019) Skolens fraværende børn. Årsager og indsatser. Kap. 10: Skolefravær og skoletilvær – elevperspektiver på skoleulighed.
- Bøttcher, L., & Dammeyer, J. (u.d.). *Handicappsykologi - en grundbog om arbejdet med mennesker med funktionsnedsættelser, 2. udgave.* 2021: Samfundslitteratur.
- Fleischer, A., & From, K. (2015). *Eksekutive funktioner hos børn og unge* . Dansk Psykologisk Forlag.
- Fleischer, A., & Merland, J. (2007). *Eksekutive vanskeligheder hos børn og unge - vurdering og indsats i praksis.* Dansk Psykologisk Forlag.
- Florian, L & Black-Hawkins; K (2011): Exploring Inclusive Pedagogy. *British Educational Research Journal* 37(5)
- Hiim, H & Hippe, E. (2007). Læring gennem oplevelse, forståelse og handling. København: Gyldendalske boghandel
- Gade, A. (1997). *Hjerneprocesser - kognition og neurovidenskab.* Frydenlund.
- Nordfang, M., & Nørby, S. (2017). *Kognitionspsykologi.* Samfundslitteratur.
- Rabøl Hansen, Rasmussen, Søndberg (2022) Fællesskabende didaktikker. KVAN
- Smedler, A.-C., & Tideman, E. (2011). *At teste børn og unge - om testmetoder i den psykologiske undersøgelse.* Hans Reitzels Forlag.
- Skovbjerg, H.M. (2021). 10 tanker om leg. Dafogo
- Wenger, E. (2004): *Praksisfællesskaber.* Hans Reitzels Forlag

Litteratur

- UDL
 - <https://podcasts.apple.com/dk/podcast/episode-35-udl/id1611502243?i=1000586239227>
 - <https://podcasts.apple.com/dk/podcast/episode-50-udl-vol-2/id1611502243?i=1000616777685>